

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора кафедри акушерства і гінекології Львівського Національного медичного університету ім. Д. Галицького Шатилович Катерини Леонідівни на дисертаційну роботу Шпортенко Ірини Анатоліївни «Удосконалення лікування запальних захворювань статевих органів викликаних інфекціями, що передаються статевим шляхом, у жінок фертильного віку на тлі вживання наркотичних та психотропних речовин», яка подана до разової спеціалізованої вченої ради ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології ім. акад. О.М. Лук'янової НАМН України», що створена відповідно до рішення Вченої ради ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології ім. акад. О.М. Лук'янової НАМН України» (протокол 6 від 17.05.2024 р.) та Наказу ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології ім. акад. О.М. Лук'янової НАМН України» № 2.6-33/1/81 від 17.05.2024 р. на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Серед захворювань, що порушують репродуктивну функцію жінок, провідне місце займають хронічні запальні захворювання статевих органів. Значущість даної проблеми обумовлена насамперед тим, що ці захворювання стосуються органів репродуктивної системи і, відповідно, мають безпосередній вплив на її порушення, а в подальшому впливають на генеративну функцію жінки. Це є надзвичайно важливим, оскільки однією з найбільш важливих проблем в Україні на сучасному етапі – є репродуктивне здоров'я жінки. Проблема репродуктивного здоров'я жінки тісно пов'язана з процесами відтворення населення України, при цьому особливе значення мають питання етіології, патогенезу, клініки, діагностики і лікування саме таких захворювань, які найбільш вагомо впливають на репродуктивну систему жінки. Стан репродуктивного здоров'я населення України викликає особливе занепокоєння, оскільки він не тільки не відповідає міжнародним стандартам, але й особливо в останнє десятиріччя зазнав впливу різноманітних негативних чинників, які продовжують спричиняти зростання жіночої захворюваності. Найбільшу загрозу для репродуктивного здоров'я жінок становлять хронічні запальні захворювання статевих органів, які при несвоєчасній діагностиці та лікуванні впливають на виникнення інших ускладнень репродуктивного здоров'я таких як: безплідність, порушення менструального циклу, гіперпластичних змін статевих

органів, інших ускладнень. В етіології цієї групи захворювань все частіше приймають участь, серед інших мікробних чинників представники інфекцій, що передаються статевим шляхом. На стан здоров'я в сучасних умовах можуть негативно впливати різноманітні фактори. До яких відносяться несприятливі умови, як екологічні так і соціальні та психологічні. Поряд з цим набуває широкого розповсюдження зловживання шкідливими звичками і зокрема вживанням наркотичних та психотропних речовин. Серед наркотичних речовин в світі найбільшого поширення набуло вживання опіоїдів. Неправильне використання опіоїдів, до якого належать рецептурні знеболювальні, героїн та синтетичні опіоїди, перетворилося на кризу національного масштабу в галузі громадського здоров'я в багатьох країнах. Зловживання опіоїдами, призначеними лікарем, може стати шляхом до вживання ін'єкційних наркотиків; серед молодих людей, які зловживали рецептурними опіоїдами, понад 60% почали вживати героїн шляхом ін'єкцій протягом чотирьох років. Зловживання опіоїдами пов'язане з численними негативними наслідками для здоров'я, включаючи зараження та поширення інфекційних захворювань. Дані свідчать, що особи, які вживають наркотики шляхом ін'єкцій, мають високі рівні сексуальної ризикованої поведінки, що збільшує їх ризик зараження інфекціями, що передаються статевим шляхом (ПКСШ).

Наразі, зусилля з профілактики різних інфекційних захворювань, в тому числі і запальних захворювань статевих органів, спрямовані на ін'єкційних наркоманів, переважно зосереджені на ризиках передачі інфекцій, пов'язаних із вживанням наркотиків, таких як зменшення поширення ВІЛ та ПКСШ. Важливим є приділення уваги сексуальній передачі ПКСШ, шляху, через який наркомани ризикують заразитися ПКСШ та додатково хворіють на запальні захворювання статевих органів. Сексуальна передача ПКСШ також є механізмом, через який партнери наркоманів, що не вживають наркотики, можуть заразитися на запальні захворювання статевих органів, які викликані ПКСШ. Важливими є закордонні дослідження, які показали, що 67 % наркоманів мали вагінальний секс без використання презерватива. Велика кількість одночасних сексуальних партнерів,

включаючи секс з партнерами, які вживають наркотики, що значно підвищує ризику зараження ППСШ та розвитку запальних захворювань статевих органів.

Така висока ризикована сексуальна поведінка ставить ін'єкційних наркоманів перед підвищеним ризиком зараження та передачі ППСШ через їхню сексуальну мережу та передачі ВІЛ чи інших ППСШ їхнім сексуальним партнерам, які не є наркоманами. Хоча вживання наркотиків само по собі вважається фактором, що збільшує ризик ризикованої поведінки, соціальні та економічні фактори, такі як необхідність обмінювати секс на наркотики або гроші, також можуть відігравати критичну роль. Зростання нових випадків ППСШ є особливо критичним, оскільки ППСШ можуть мати серйозні наслідки для здоров'я, включаючи безпліддя, позаматкову вагітність, мертвонародження та збільшення ризику ВІЛ.

Наукова новизна одержаних результатів.

Базуючись на даних, одержаних при проведенні клініко-статистичних та соціологічних досліджень серед жінок з хронічними запальними захворюваннями статевих органів, викликаними ППСШ, які споживають наркотики та психоактивні речовини, було з'ясовано стан репродуктивного здоров'я та визначено фактори ризику його порушень. Виявлені специфічні особливості біотопів репродуктивних органів та імунної системи в даній категорії жінок.

Дослідження показало, що порушення менструальної функції є особливо поширеними серед цієї групи жінок, що вимагало глибокого дослідження гормональної регуляції та аналізу рівнів гормонів, пов'язаних зі стресом.

Були також детально вивчені морфофункціональні зміни в статевих органах жінок, які споживають наркотичні та психоактивні речовини, де було зареєстровано значні зміни.

Аналіз перекисного окислення ліпідів біологічних мембран клітин дозволив визначити вплив споживання наркотичних та психоактивних речовин на динаміку розвитку хронічних запальних захворювань статевих органів, викликаними ППСШ, та на зміни в стані репродуктивного здоров'я, які відбуваються при оксидативному стресі.

На підставі виявлених змін в стані різних органів і систем організму у жінок фертильного віку, що знаходяться під впливом наркотичних та психоактивних речовин вперше були виявлені нові ланки патогенетичних зв'язків між хронічними запальними захворюваннями статевих органів, викликаними ППСШ та змінами репродуктивним здоров'ям та вживанням наркотичних та психоактивних речовин.

Враховуючи отримані дані, були удосконалені комплексні методи лікування та профілактики, спрямовані на покращення стану репродуктивного здоров'я жінок у жінок з хронічними запальними захворюваннями статевих органів, викликаними ППСШ, що вживають наркотичні та психоактивні речовини.

Ступінь обґрунтованості результатів досліджень та висновків. Дисертаційне дослідження присвячене визначенню стану репродуктивного здоров'я у жінок з хронічними запальними захворюваннями статевих органів, викликаними ППСШ, що зловживають наркотичні та психоактивні речовини має високу ступінь обґрунтованості отриманих результатів та висновків. Для отримання результатів було використано широкий спектр сучасних методів дослідження, включаючи клініко-статистичні, соціологічні, мікробіологічні, імунологічні та гормональні дослідження, а також оцінки психоемоційного стану таких жінок. Всього було обстежено 110 жінок, які були поділені на три групи для здійснення порівняльного аналізу. Результати дослідження є вагомими оскільки завдяки інтегрованому та індивідуалізованого підходу дозволили вивчити вплив вживання наркотиків на стан здоров'я жінок з хронічними запальними захворюваннями статевих органів, викликаними ППСШ та удосконалити профілактику, лікування та реабілітацію таких жінок. Робота була проаналізована та оброблена статистично з урахуванням принципів доказової медицини.

Для підтвердження висунутих гіпотез і тлумачення отриманих результатів залучено 171 джерело актуальної вітчизняної та міжнародної наукової літератури. Результати дослідження представлені за допомогою ілюстративних матеріалів, таких як рисунки та таблиці. Кількісні дані були проаналізовані за допомогою методів варіаційної статистики. Висновки дослідження точно відображають здобуті результати.

Отже, наукові результати представлені в дисертації, були повністю підтверджені за допомогою застосування сучасних методологічних підходів, визнані обґрунтованими та надійними.

Практична значимість результатів дослідження. У рамках зусиль інтеграції у систему охорони здоров'я була розроблена інноваційна модель медичного обслуговування жінок з хронічними запальними захворюваннями статевих органів, викликаними ІПСШ, що зловживають наркотичними та психотропними речовинами. Були розроблені та апробовані оновлені діагностичні критерії для ідентифікації запальних станів репродуктивної системи, пов'язаних з ІПСШ, серед жінок із анамнезом використання наркотиків та психоактивних речовин.

Удосконалені методології лікування та профілактики для цієї категорії жінок з урахуванням результатів біотопів та вживання наркотиків. Ці стратегії ґрунтуються на останніх наукових відкриттях та клінічних настановах, які відзеркалюють зростаючий попит на цілеспрямовані медичні послуги для жінок з такими станами, зокрема у контексті підвищеного ризику, пов'язаного з наркотичною та психотропною залежністю.

Здобутки цього дослідження були імplementовані у практичну медичну діяльність та освітній процес таких медичних та освітніх інституцій, таких як: відділення "Проблеми здоров'я жінок фертильного віку" Державної установи "Інститут педіатрії, акушерства та гінекології імені академіка О.М. Лук'янової Національної академії медичних наук України", гінекологічне відділення з малоінвазивними технологіями Комунальної неприбуткової організації "Чернівецький обласний перинатальний центр", кафедри акушерства та гінекології Ужгородського національного університету, а також кафедри акушерства та гінекології Львівського національного університету імені Д. Галицького.

Результати дисертаційної роботи, висновки і практичні рекомендації доведено до відома наукової спільноти і обговорено.

Основні положення дисертаційної роботи доповідались та обговорювались на багатьох наукових форумах, конференціях, семінарах.

За матеріалами дисертації опубліковано 10 наукових праць, з них: 3 – журнальні статті, які індексуються в базі SCOPUS, 1 – розділ в монографії та 3 – статті в фахових збірниках наукових праць; отримано 2 – рішення про реєстрацію договору, який стосується права автора на твір та 1 – свідоцтво на авторське право і суміжні права

Загальна характеристика дисертаційної роботи. Дисертацію викладено на 159 сторінках друкованого тексту, в тому числі на 127 сторінках основного тексту. Робота складається із анотації, змісту, переліку умовних позначень та скорочень, основної частини, до якої входять вступ, огляд літератури, матеріали і методи досліджень, 7 розділів власних досліджень, висновки та практичні рекомендації. Робота містить список 171 використаних джерел літератури (147 латиною та 24 кирилицею). Робота ілюстрована рисунком, таблицями.

Вступна частина дисертації, розгорнута на 7 сторінках, глибоко розкриває важливість вибраної теми дослідження. У даному розділі встановлено чітку мету дослідження та визначено специфічні завдання, що сприяють її досягненню. Автор детально досліджує наукову новизну та практичну значущість проведеної роботи, акцентуючи на власному вкладі в наукове дослідження. Презентовано дані про апробацію отриманих результатів. Подані у вступі матеріали свідчать про детальну підготовку автора до виконання дисертаційного дослідження.

Перший розділ зосереджує увагу на аналізі викликів, пов'язаних зі статеві переданими інфекціями (ПСП) серед жінок, які споживають психоактивні речовини, та їх вплив на репродуктивне здоров'я. Встановлено, що споживання психоактивних речовин значно збільшує ризик зараження ПСП через ризиковану сексуальну поведінку, незахищені статеві акти та недостатнє використання засобів захисту. Виявлено, що психічні розлади, такі як депресія та анксіозність, можуть посилювати ситуацію, знижуючи самооцінку та здатність до безпечного сексу. Підкреслена необхідність інтегрованих підходів, що включають лікування від залежності, підтримку психічного здоров'я та освітні програми з сексуального здоров'я, для зниження розповсюдження ПСП та покращення репродуктивного здоров'я серед цього сегменту населення.

У Розділі 2 представлено детальний опис використаних матеріалів та методології дослідження. Загалом було обстежено 110 жінок, поділених на три групи для проведення порівняльного аналізу: основна група з ІПСШ, які вживали наркотики, контрольна група з ХЗЗСО без ІПСШ, що вживали наркотики, та здорові жінки. Використання сучасних дослідницьких методів, включаючи мікробіологічні аналізи, цитологічні тести, імунологічні дослідження, вимірювання гормональних рівнів, аналіз психоемоційного стану та вивчення пероксидації ліпідів біомембран, дозволило оцінити вплив споживання наркотиків на репродуктивне здоров'я жінок з ІПСШ.

Розділ 3 досліджує клініко-статистичні та соціологічні аспекти ризику розвитку порушень репродуктивного здоров'я, спричинених статевими переданими інфекціями, у жінок фертильного віку, які споживають наркотичні та психотропні речовини. Аналіз включає вивчення вікових груп, тривалості залежності, сімейного стану, соціального статусу, рівня освіти. Встановлено, що соціально-демографічні фактори суттєво впливають на репродуктивне здоров'я. Наголошено на важливості розробки комплексних стратегій лікування та профілактики, які враховують соціальні, економічні та медичні аспекти.

Розділ 4 аналізує стан мікробіоценозу урогенітальних органів у жінок фертильного віку, які споживають наркотичні та психотропні речовини, із акцентом на ІПСШ. Дослідження виявило підвищену частоту асоціативних форм бактеріально-грибкової контамінації та значний рівень патогенних мікроорганізмів. Використано передові методи, включаючи бактеріологічні аналізи та діагностику кандидозу, що дозволило виявити зміни в мікробіоценозі та підкреслити значення ідентифікації мікробних біомаркерів для ефективної профілактики та терапії.

Розділ 5 аналізує особливості імунної відповіді у жінок фертильного віку з хронічними запальними захворюваннями статевих органів, спричиненими ІПСШ, які вживають наркотичні та психотропні речовини. У дослідженні використано передові методи аналізу імунних показників, такі як вимірювання рівнів імуноглобулінів IgG, IgA, IgM та лізоциму. Виявлено значні зміни в імунному

статусі, що свідчать про вплив наркотичної залежності на імунну систему. Наголошено на необхідності комплексних підходів у лікуванні та профілактиці, які враховують ці взаємопов'язані проблеми.

Розділ 6 детально розглядає зміни гормонального гомеостазу у жінок фертильного віку з репродуктивними розладами, спричиненими ІПСШ, які вживають наркотичні та психотропні речовини. Аналізується вплив на менструальну функцію, концентрацію гіпофізарних гонадотропінів (ЛГ і ФСГ), рівні естрадіолу та прогестерону, а також зміни стрес-асоційованих гормонів. Використані методи включають детальне гормональне тестування та аналіз рівнів стрес-гормонів, що виявили гормональні порушення та їх вплив на репродуктивне здоров'я.

Розділ 7 досліджує психоемоційний стан жінок фертильного віку з хронічними запальними захворюваннями, викликаними ІПСШ, які вживають наркотичні та психотропні речовини. Використовуючи кольоровий тест Люшера, дослідження виявляє зв'язок між емоційним станом та наркотичною залежністю, демонструючи стрес, емоційну лабільність, ворожість до оточуючих та інші невротичні розлади. Підкреслено значний вплив терміну вживання наркотиків на емоційний стан, а також зниження психосоціальної адаптації і стійкості мнестичної функції.

Розділ 8 досліджує морфофункціональні зміни статевих органів у жінок з хронічними запальними захворюваннями репродуктивної системи, викликаними інфекціями, що передаються статевим шляхом, на тлі куріння. Використовуючи цитологічне дослідження, аналізувалися зміни в епітелії шийки матки, включаючи атипії клітин та дисплазію. Виявлено сильну кореляцію між зловживанням психоактивними речовинами, особливо в поєднанні з ІПСШ, та підвищенням частоти виникнення плоскоклітинних аномалій. Високі показники койлоцитозу та низькодиференційованого плоскоклітинного інтраепітеліального ураження (LSIL) вказують на високий ризик розвитку раку шийки матки у цієї групи жінок.

Розділ 9 зосереджений на особливостях перекисного окислення ліпідів біологічних мембран клітин організму у жінок фертильного віку, які вживають

наркотичні та психотропні речовини і страждають на хронічні запальні захворювання статевих органів, спричинені ІПСШ. Дослідження показує змінені рівні перекисного окислення ліпідів, зокрема знижену концентрацію як первинних, так і вторинних продуктів перекисного окислення ліпідів. Це вказує на значний вплив хронічних запальних захворювань статевих органів і зловживання наркотичними речовинами на окислювальний стрес в організмі.

Розділ 10 висвітлює комплексні лікувально-профілактичні заходи для жінок фертильного віку з хронічними запальними захворюваннями, викликаними ІПСШ, що вживають наркотичні та психотропні речовини. Описано лікування наркотичної залежності сучасними медикаментозними та немедикаментозними методами, антибактеріальне лікування, а також комплексні психотерапевтичні заходи, включаючи музикотерапію, арттерапію, фіто-аромотерапію та аутотренінг. Значна увага приділяється індивідуальному підходу до кожної пацієнтки, з особливим акцентом на її психоемоційний стан та мотивацію до одужання.

За результатами роботи зроблено 9 висновків, які відповідають завданням дослідження, логічно витікають з результатів дисертаційного дослідження та тексту роботи.

У порядку наукової дискусії до автора виникло таке запитання:

1. Які основні причини зростання захворюваності на ІПСШ серед жінок фертильного віку, які вживають наркотичні та психотропні речовини, були ідентифіковані у Вашому дослідженні?

Висновок.

Дисертаційна робота Шпортенко Ірини Анатоліївни на тему «Удосконалення лікування запальних захворювань статевих органів викликаних інфекціями, що передаються статевим шляхом, у жінок фертильного віку на тлі вживання наркотичних та психотропних речовин» за актуальністю обраної теми, методичним рівнем виконання, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням отриманих результатів для медицини повністю відповідає вимогам які висувуються до дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що

передбачені в п.6 – 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р.

Загальна оцінка дисертації - позитивна.

Здобувач Шпортенко Ірина Анатоліївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Офіційний опонент:

професор кафедри акушерства і гінекології
Львівського Національного
медичного університету ім. Д. Галицького

К.Л. Шатилович

Учений секретар

Львівського Національного
медичного університету ім. Д. Галицького

С.П. Ягело